

DR. KOVÁCS PÁL
MEGYEI KÖNYVTÁR ÉS KÖZÖSSÉGI TÉR

9023 Győr, Herman Ottó u. 22. • Telefon: 96/516-670 • Telefax: 96/418-942

Ikt. szám: ... 9-51 .../2014
Előadó:
Telefon: 96/516-679
E-mail:
simonne.marta@gyorikonnytar.hu
tárgy: szakmai beszámoló

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP IGAZGATÓSÁGA

BUDAPEST

Pf:82

1388

Pályázati azonosító: 3511/03819

TISZTELT KURATÓRIUM

A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények kollégiuma a fenti azonosítószámú pályázatunkat befogadta, és hozzájárult két 1759-ben és 1833-ban kiadott muzeális értékű könyveink restaurálásához.

Ezennel megküldöm Önöknek az elnyert összeg felhasználását leíró szakmai és pénzügyi elszámolást.

Könyvtárunk nevében megköszönöm a Nemzeti Kulturális Alap által nyújtott segítséget, aminek köszönhetően sikerült helyreállítanunk a Obchinszke miszie pitanya knisicze na tri skole po rédu razdilyene... és A' nevendék nőnem című kötetek egy-egy példányát.

Győr, 2014. november 24.

Tisztelettel:

dr. Horváth Sándor Domonkos
dr. Horváth Sándor Domonkos
igazgató

Mellékletek:

1 db szakmai beszámoló

1 db pénzügyi elszámolás

Szakmai beszámoló

A győri Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér által 2013. augusztus 9-én benyújtott, a 3511/03819 azonosító szám alatt nyilvántartásba vett pályázatunkat az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma támogatásra méltónak találta.

A kollégium 016/35/13 számú döntése eredményeképpen megítélt 224.000,- forintot a döntésben foglalt indoklásnak megfelelően a könyvtárunk Muzeális gyűjteményébe tartozó alábbi két kötet restaurálására fordítottuk.

A restaurált kötetek:

OBCHINSZKE / MISZIE / [PI]TANYA KNISICZE / NA / TRI SKOLE PO REDU / RAZDILYINE; Kim szu Prilosene Jacske, y / Hasznotiva Narédba / Od Kerschanskoga Nauka / Bratinsztva. / VA KI JE Y PET DÉLOV / PETRA KANIZIA / Iz Tovarustva Jesussa / Y na Zap[ovid] / Nyihove Excell[enczie Nas-] / sega Goszpodina Bi[skupa na] /szvitlo dane, na szlusbu Szi[m Otczém] / Duhovnum, Skolnikom, S[zarjim, Diczi,] / y Szim Bratom, y Sze[sztram, Ker-] / schanskoga Nauka Bra[ntisztva va] / Jurszkoj Bisku[pii.] /Stampane SOPRONII pri Jos[efu Siessu,] / va Leti 1759.

Raktári szakjel: Vet. 1759

Kovács Pál: A' nevendék nőnem. Pesten, Trattner-Károlyi nyomtatása, (1833)

Raktári szakjel: Vet. 1833

A könyvek állapota a pályázat benyújtásának idején

Az "Obchinszke Miszie ..." című könyv kötése nem maradt meg. Két befűrészelt bordára fűzve. Vízkár és enyhe penészkár érte, a papír enyvezőanyaga kiázott, a lapok mállásnak indultak, tartásuk nem volt. A penészfertőzés hatására kisebb-nagyobb darabok kiszakadtak és elvesztek. A papír szennyezett és penészfoltos volt.

A nevendék nőnem című mű kék kiadói furnér lemez táblás egészpapír kötésben. Gerince levált, különböző ragasztócsíkokkal, többek között celluluszal javították. A cellulux ragasztóanyaga átszívódott a papírba. A borítópapír kopott, mállott. Fűzése lánc fűzés, meglazult, több ív is kijárt a könyvből. A papíron baktériumfertőzés nyomai (ún. foxing foltok) voltak. A papír savasodásnak indult gépi papír.

A restaurálás jelentősége

A kötetekkel kapcsolatos restaurálási munkálatokat a pályázatban foglaltaknak megfelelően az Ars Alba Restaurátor Bt. végezte el. A pályázat benyújtása előtt a cég elkészítette az állapotfelmérést, a restaurálási tervet és a pályázathoz szükséges egyéb dokumentációt. A sikeres pályázatot követően a restaurálási tervben megfogalmazottaknak megfelelően elvégezték a két kötet restaurálását. A szakmai beszámoló mellékleteként csatoljuk az Ars Alba Restaurátor Bt. által elkészített, fotódokumentációval ellátott szakmai beszámolót, amely a kötetek restaurálás előtti és utáni állapotáról készült fotókat, valamint az elvégzett beavatkozásokat és a felhasznált anyagok felsorolását tartalmazza.

Miért is nagy jelentőségűek könyvtárunk számára ezek a könyvek? A soproni Siess-nyomdában 1759-ben megjelentetett "Obchinszke Miszie ..." című kötet restaurálása több szempontból is indokolt volt. Egyrészt a restaurálás előtti állapotában rövid időn belül az enyészet martalékvá vált volna egy olyan kötet, amelyből ezen kívül mindösszesen egy példány ismert (az Országos

Széchenyi Könyvtár állományában). Másrészt a megjelenési hely mellett további Győr-Moson-Sopron megyei vonatkozása a kötetnek, hogy ez a kiadvány a Keresztény Tanítás Társasága nevű kongregáció tagjai számára készült. Ezt a vallásos társulatot gróf Zichy Ferenc győri püspök alapította meg a győri egyházmegyében. A kiterjedt egyházmegyében a magyar mellett jelentős számú német, ill. horvát anyanyelvű lakosság is élt, számukra is elérhetővé kellett tenni a társulat tagjai számára előírt énekeket és imádságokat. Harmadrészt a meglehetősen korai horvát nyelvű nyomtatvány nyelvtörténeti szempontból is igen fontos, a horvátok nyelvének 18. század közepi állapotát rögzíti; egy olyan korból, melyből meglehetősen kevés horvát nyelvű nyomtatvány maradt fenn.

Kovács Pál A' nevendék nőnem című munkája 1833-ban Pesten jelent meg Trattner és Károlyi kiadásában. A megyei könyvtár állományában lévő példány restaurálása szükséges volt, mivel például a könyv kötéstáblája teljesen elvált a könyv többi részétől és címloldal is már kiszakadt.

A győri megyei könyvtár 2013. január 2-től – új fenntartójának döntése értelmében – a Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér nevet viseli. Dr. Kovács Pál (1808-1886) 1835-től haláláig Győrött működött, orvosdoktor íróként, szerkesztőként, irodalom- és tudományszervezőként egyaránt ismert és elismert volt kortársai körében.

Kovács Pál pesti orvostanhallgatóként színművekkel kezdte pályáját; az első, leginkább érdekes és igazi elismerést hozó munkája azonban "A' nevendék nőnem" lett. Figyelemre méltó már maga a témaválasztás is: a nőneveléssel ekkortájt még nem nagyon foglalkozott a kutatás. Legalább ennyire figyelemre méltó az is, hogy a fiatal orvosdoktor munkáját magyar nyelven készítette el egy olyan korszakban, amikor a tudományok nyelve a latin volt. A munka a bevezető után a testi neveléssel foglalkozik részletesebben, nagy hangsúlyt fektetve az egészségre és a szépségre egyaránt; majd kitér a lelki nevelés általa legfontosabbnak tartott jellemzőire is. "A' nevendék nőnem" tárgyát tekintve is fontos, tudománytörténeti jelentőségű munka; az a tény pedig, hogy szerzője a győri megyei könyvtár névadója lett, különösen indokoltá tette az általunk bírt példány restauráltatását.

A kötetek most

Mind a két restaurált kötet megújult állapotban, pormentes tárolóeszközben a Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér Kisfaludy Károly Könyvtárában kialakított és 2013-ban megújított Muzeális gyűjteményben várja az érdeklődőket. A 2013-ban történt megújulás óta a Muzeális gyűjteményben rendelkezésre áll egy kutatói területet is, ahol lehetőség van az elmélyült munkára.

A szakmai beszámolóhoz csatolt mellékleteken jól látható, hogy milyen állapotban voltak ezek a kötetek, és a restauráltatás után milyenek lettek. Néhány fotó erejéig bemutatjuk a Muzeális gyűjteménynek azokat a szekrényeit, amelyekben a restaurált kötetek találhatóak, valamint azt is, hogyan kerültek elhelyezésre a szekrényekben a raktári helyüknek megfelelően.

Győr, 2014. november 21.

Osze Mária

pályázati megbízott

ARS ALBA RESTAURÁTOR BT, Szentendre, Alkotmány u 14.,

tel/fax: 26-315-456 www.arsalba.hu

Szakmai beszámoló fotódokumentációval

A Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér (Győr, Hermann Ottó u. 22.) megbízásából a következő munkákat végeztük.

1. Obchinszke Miszie Tanya Knisicze, Sopron, 1759. méret: 82 x 132 x 15 mm, 170 fol.

Restaurálás előtti állapota:

Kötése nem maradt meg.

Két befűrészelt bordára fűzve. Vízkár és enyhe penészkár érte, a papír enyvezőanyaga kiázott, a lapok mállanak, tartásuk nincs. A penészfertőzés hatására kisebb-nagyobb darabok kiszakadtak, elvesztek. A papír szennyezett, penészfoltos.

Elvégzett beavatkozások, felhasznált anyagok:

- Restaurálás előtti dokumentáció elkészítése.
- Száraz tisztítás, portalanítás (ecsetelés radírpárnával), a kötet szétszedése a fűzésmód dokumentálásával.
- A savasság mérése vizes extraktumban 6 pH fölötti eredményt hozott, ezért a savtalanításra elegendőnek bizonyult a kétszeri meleg vízben történő mosás.
- Utáneyvezés metilcellulózzal, a mosóvízbe keverve.
- Hiányok kiegészítése nedves közegű papíröntéssel és kézi bepótlás útján előre öntött papírral, metilcellulózzal.
- Új áthajtott előzék japán papírból.
- A kötet fűzése zsinegbordákra, betáblázása (enyv, búzakeményítő használatával).
- Új egész bőr kötés készítése növényi cserzésű juh mappából (J.Hewit&Sons).
- Pormentes tárolóeszköz készítése.

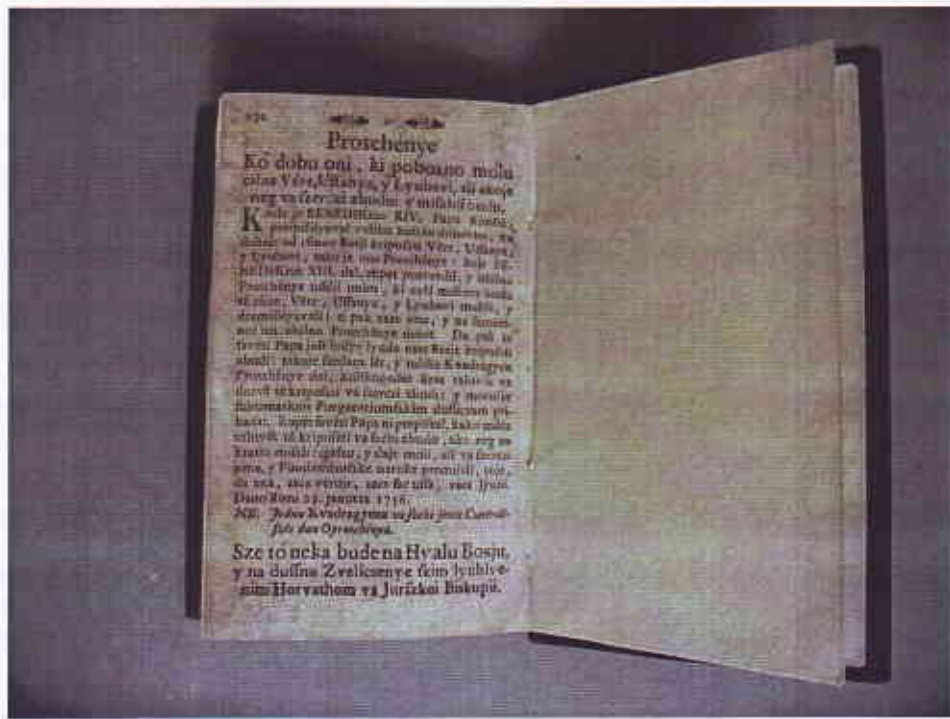

Ko dobu oni, ki pobosno mola
cine Vite, Ushnya, y Lyubavi, sh skoye
nag va ser. az zbudit y misha dula.

Kada je BENEDIKTUS XIV. Papa Romski
presvetyval vshko kishu domovnu, ka
dobyt od cinov Besh kripofiti Vite, Ushnya,
y Lyubavi, tako je ono Proschenye: kaj BE-
NEDIKTUS XIV. dal, shpet poveriti, y shloso
Proschenye idilli onim, ki casti misha budo
sh cine, Vite, Ushnya, y Lyubavi moliti, y
dromitlyevali: ti pak zatu ote, y na shcer-
noy mshobno Proschenye dohit. Da pak za
svetu Papa mo bolje lyude nase Bosh kripofiti
shodi: takoz shodim lit, y mlake Kvedrygn
Proschenye dohi, kullinogoder krat cilovk, va
dovet sh kripofiti va shceri shodi: y moztu
shcomashom Peregantiumskim shlicam pri-
kazat. Zopet svetu Papa ni propital, kako mlake
cilovk sh kripofiti va shchi shodit, ako neg za
krash mlaki: gasho, y shet mol, sh va shceri
pota, y Poudshshshke shochi shemidi, toje,
da sh, sh shchit, shch shchit, shch shchit.

*NE. Jaka Kvedrygn va shchi shchit shchit
shchit shchit shchit.*

**Sze to neka budena Hvalu Bosju,
y na shfina Zvelicenyne shm lyubve
shchit shchit shchit.**

Ko dobu oni, ki pobosno mola
cine Vite, Ushnya, y Lyubavi, sh skoye
nag va ser. az zbudit y misha dula.

Kada je BENEDIKTUS XIV. Papa Romski
presvetyval vshko kishu domovnu, ka
dobyt od cinov Besh kripofiti Vite, Ushnya,
y Lyubavi, tako je ono Proschenye: kaj BE-
NEDIKTUS XIV. dal, shpet poveriti, y shloso
Proschenye idilli onim, ki casti misha budo
sh cine, Vite, Ushnya, y Lyubavi moliti, y
dromitlyevali: ti pak zatu ote, y na shcer-
noy mshobno Proschenye dohit. Da pak za
svetu Papa mo bolje lyude nase Bosh kripofiti
shodi: takoz shodim lit, y mlake Kvedrygn
Proschenye dohi, kullinogoder krat cilovk, va
dovet sh kripofiti va shceri shodi: y moztu
shcomashom Peregantiumskim shlicam pri-
kazat. Zopet svetu Papa ni propital, kako mlake
cilovk sh kripofiti va shchi shodit, ako neg za
krash mlaki: gasho, y shet mol, sh va shceri
pota, y Poudshshshke shochi shemidi, toje,
da sh, sh shchit, shch shchit, shch shchit.

*NE. Jaka Kvedrygn va shchi shchit shchit
shchit shchit shchit.*

**Sze to neka budena Hvalu Bosju,
y na shfina Zvelicenyne shm lyubve
shchit shchit shchit.**

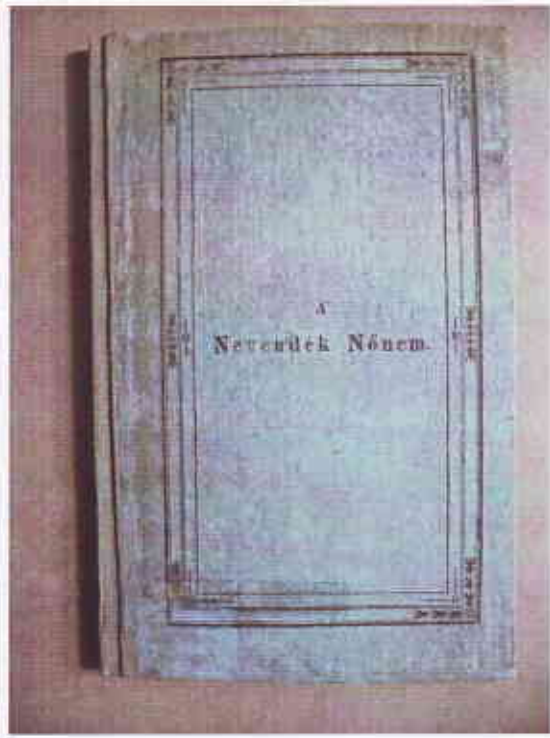
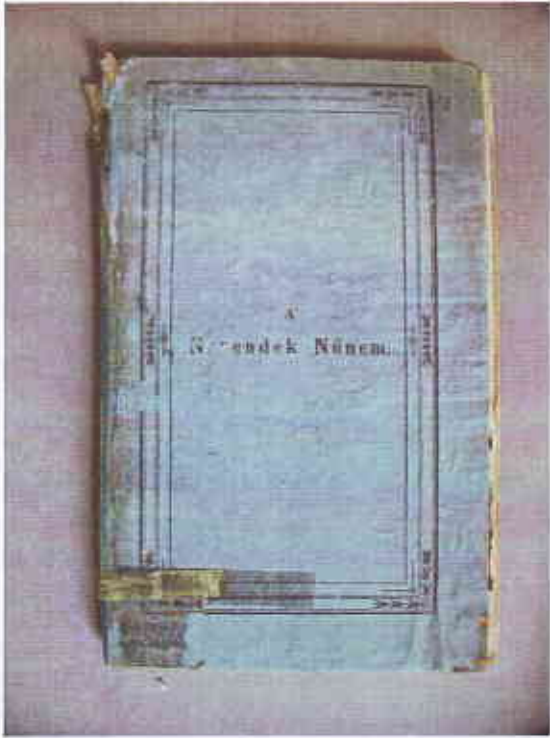
**2. Kovács Pál: A Nevendék Nőnem, Pozsony, 1833.
méret: 133 x 203 x 15 mm, 102 p.**

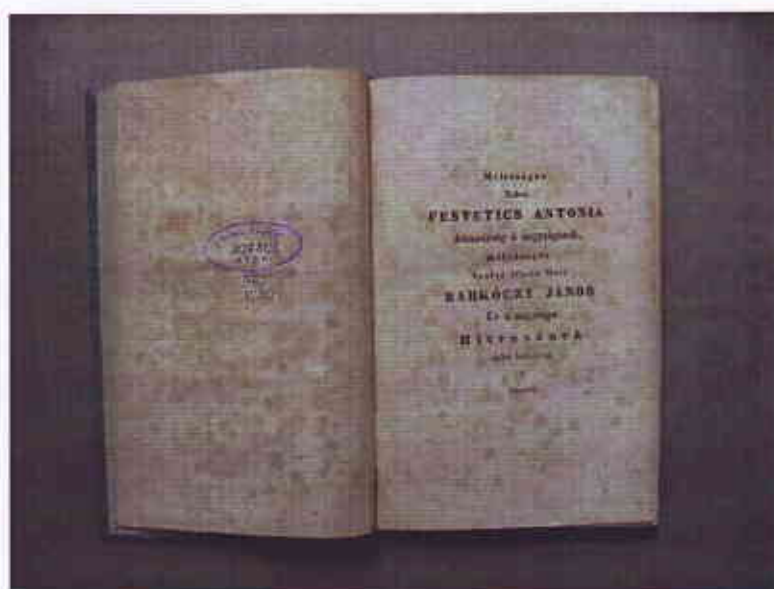
Restaurálás előtti állapota:

A könyvtár névadójának kötete kék kiadói furnér lemez táblás egézőpapír kötésben. Gerince levált, különböző ragasztócsíkokkal, többek között celluxszal javították. A cellux ragasztóanyaga már átszívódott a papírba. A borítópapír kopott, mállott. Fűzése lánc fűzés, meglazult, több ív is kijár a könyvből. A papíron baktériumfertőzés nyomai (ún. foxing foltok). A papír savasodásnak indult gépi papír.

Elvégzett beavatkozások, felhasznált anyagok:

- Restaurálás előtti dokumentáció elkészítése.
- Száraz tisztítás, portalanítás (ecsetelés, radirozás radiópárnával), a kötet szétszedése a fűzőmód dokumentálásával. A cellux eltávolítása melegítéssel.
- Nedves kezelések: savtalanítás kalcium-hidroxid 8-9 pH-jú oldatában.
- Utánenyvezés az utolsó oldatba kevert metilcellulózzal.
- Hiányok kiegészítése kézi bepótlás útján japán papírral, metilcellulózzal.
- A kötet fűzése az eredeti láncfűzés nyomán, betáblázása (enyv, keményítő használatával).
- A borítópapírból a cellux eltávolítása etil-metil-kezonos tamponálással. A papír savtalanítása, kiegészítése Hahnemühle Ingres papírral.
- A kötés elkészítése keményítő és enyv használatával.
- Pormentes tárolóeszköz készítése.

Szentendre, 2014.szeptember 18.

Fehrentheil H. H.

Fehrentheil Henriette

A Magyar Restaurátorok Egyesületének tagja

ügyv.

ARS ALBA Bt.
2000 SZENTENDRE
ALKOTMÁNY U. 14
T: 26/315-456

2. számú melléklet

